

FREMTIDENS DAGTILBUD SKAL VÆRE SERIØST SJOVT

I den nye dagtilbudslov får legen en helt central plads, ligesom børneperspektivet bliver fremhævet. Politikere og pædagoger udtrykker begejstring for det, de ser som en tilbagevenden til idéen om, at legen har en værdi i sig selv. Men her tager man fejl. Forventningerne til, at legen kan bidrage til lærings-, trivsels-, udviklings- og dannelsesmål, har aldrig været større end nu.

Af CLAUS HOLM,
instituttleder, DPU, Aarhus Universitet

Opgøret med legen som et ophøjet dannelses- og udviklingsideal for landets dagtilbud er sat på pause. Det var konklusionen, da Dagbladet Information for godt et halvt års tid siden bragte en artikel (*Opgøret med reformpædagogikken er sat på pause*) om fornyelse af de pædagogiske læreplaner. Artiklen konstaterede, at den skandinaviske reformpædagogik med vægt på legen nu gik bedre tider i møde. Baggrunden for reformpædagogikkens comeback var, at regeringen i 2016 fremlagde rapporten *Master for en styrket pædagogisk læreplan for dagtilbudsområdet*. Her var den legende tilgang – reformpædagogikkens tilgang – til læring og udvikling skrevet tydeligt ind. Læring var ikke skrevet ud, men gjort afhængig af legen.

Den tankegang er nu omsat til lov. Torsdag den 24. maj 2018 vedtog alle Folketingets partier minus Enhedslisten *Lov om ændring af dagtilbudsloven og lov om folkeskolen (Styrket kvalitet i dagtilbud, øget fleksibilitet og frit valg for forældre mv.)* Her står følgende: ”Dagtilbud skal fremme børns trivsel, læring, udvikling og dannelse gennem trygge og pædagogiske læringsmiljøer, hvor legen er grundlæggende, og hvor der tages udgangspunkt i et børneperspektiv.”

Denne formulering bliver nogle gange udlagt som den totale kursændring. Ja, næsten som om reformpædagogikken med den nye lov genopliver dagtilbuddene som beskyttede oaser af ro, leg og lykke midt i en verden af febrilsk søgen efter læringsudbytte. Udlægger man situationen sådan, så tager man fejl – af situationen, af legen og derved af dagtilbuddenes pædagogiske opgave anno 2018.

Situationen er den, at legen med den nye lov både skal betragtes som en værdi i sig selv og som et middel til at fremme andre mål. Det er denne spændings- og forventningstilstand

legen nu er i. Forventningen er, at legen skal fremme hele fire forhold – trivsel, læring, udvikling og dannelse – for børn og ikke mindst udsatte børn. Udtrykt på anden vis: I 00’erne – i forlængelse af *Lov om pædagogiske læreplaner* – diskuterede vi leg i modsætning til læring. Kritikere af læreplaner mente, at læreplanernes fokus på læring gjorde dagtilbud skoleagtige og truede det gode børne- og legeliv. Tilhængere mente, at læreplaner betød en mere struktureret tilgang til læring, der især kom udsatte børn til gode. I 2010’erne er legen ikke alene blevet en værdi i sig selv, der er også indgået et kompromis, hvor leg er tilgangen til – og til for – læring. Og ikke kun læring, men også trivsel, udvikling og dannelse.

Når vi nu skal til at sige legende trivsel, legende læring etc., så udtrykker det, at en aktivitet er legende i det omfang, man kan (og må) forholde sig legende til den. Og fællesnævneren på tværs af forskellige former for leg er, at det ’at lege’ er sjovt. Mere eller mindre sjovt, men alligevel sjovt nok til, at legen er god og fortsætter. Børns lege ophører, hvis de ud fra et børneperspektiv ikke er sjove (nok). Jeg er med andre ord ret sikker på, at børn er ligeglade med, hvad en leg er til for, så længe den er sjov.

Den nye lov om dagtilbud betyder ikke desto mindre, at det bliver vigtigt, at pædagoger kan fremme forskellige former for lege med forskellige formål. Med inspiration fra forskeren Robert A. Stebbins vil jeg i det følgende skelne mellem spontane og seriøse lege.

Spontane lege ’falder naturligt’, er umiddelbart realiserbare og tilfredsstillende. De giver en relativt kortvarig og umiddelbart glædeskabende legeaktivitet, der betyder, at børn kan udøve dem umiddelbart og uden at udvikle specielle færdigheder. Det kunne for eksempel være at plaske i vandpytter, lave sandkager i sandkassen, mærke suset i rutsjebanen eller dagdrømme i gyngen.

Seriøse lege er karakteriseret ved systematisk at forfølge en legeaktivitet, som er meningsfuld, interessant og tilfredsstillende for børn,

når de gennem et vedholdende engagement i legen tilegner sig færdigheder, viden og den erfaring, der knytter sig til legeaktiviteten. Det kan for eksempel være sport og kappestridslege, hvor udøvelse selv på begynderniveau ofte er forbundet med lyst, men også med krav om at udvikle sine kompetencer.

Forskellen mellem legeformerne er vigtig, selvom overgangene mellem dem er glidende. Og helt afgørende – så er begge former for leg lystbetonede og sjove – også selvom nogle af legene og legestederne trækker læring med sig.

Den nye dagtilbudslov stiller krav til pædagogikken om, at det grundlæggende skal være sjovt at være i et dagtilbud. Og legen skal fremme ’trivsel, læring, udvikling og dannelse’. Opgaven er ikke alene at gøre legen til en værdi i sig selv, som børnene i øvrigt selv realiserer. Opgaven for pædagogerne bliver derimod at blive (endnu) skarpere på, hvordan det optimale legeliv fremmes. For eksempel ved bevidst at fremme forskellige kombinationer af spontane og seriøse lege. De seriøse lege kræver for eksempel, at pædagoger er eller bliver i stand til at motivere til at fortsætte den seriøse leg, der måske kun bliver (rigtig) sjov, hvis man med anstrengelser og vedholdenhed overkommer forhindringer. Det kræver også, at forskningen bidrager med flere undersøgelser om, hvad børn opfatter som sjov leg, som samtidig kan fungere som sjov udvikling og læring.

Med *Lov om ændring af dagtilbudsloven* er et par årtiers bølgen frem og tilbage på kamppladsen om legens formål og berettigelse landet et fornuftigt sted. Men det er forkert at sige, at ”opgøret med reformpædagogikken er sat på pause”. Tværtimod er reformpædagogikkens legeideal sat på en krævende ny opgave. ■

